

Annika Landfors

046-359 55 05 00

annika.landfors@lund.se

Socialnämnden

Förslag till tillsynsplan för tillståndsenheten 2020

Sammanfattning

Socialnämnden ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn av serveringstillstånd och försäljningstillstånd för tobak samt tillsyn och kontroll rörande försäljning av folköl, e-cigarett och receptfria läkemedel. En upprättad tillsynsplan anses väsentligt strukturera och underlätta verksamheten samt öka förutsättningarna för att få god effekt av arbetet. Enheten behöver utökas med en tjänst och delfinansiering föreslås ske genom ianspråktagande av eget kapital.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse den 4 februari 2020 (denna handling).

Barnets bästa

Tillsyn över servering av alkohol och försäljning av folköl, tobak, e-cigarett och receptfria läkemedel bidrar till att begränsa tillgängligheten till droger. Ett väl utfört tillsynsarbete tar därför tillvara barns och ungas rättigheter.

Har barn fått uttrycka sina åsikter? (artikel 12)

Nej, barns åsikter har inte inhämtats i ärendet.

Har barns bästa beaktats? (artikel 2,3 och 6)

Genom att aktivt använda sig av de redskap lagstiftaren tillhandahåller för att kontrollera efterlevnaden av åldersgränser, och begränsa tillgängligheten till produkter som medför hälsorisker, gynnar myndigheten barn och ungas levnadsvillkor.

Beskriv eventuella intressekonflikter (artikel 4)

Förvaltningen kan inte se någon intressekonflikt som påverkar barn.

Ärendet

Serveringstillstånd

I kommunen finns för närvarande 154 serveringsställen med stadigvarande serveringstillstånd. Antalet serveringstillstånd i Lund

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

ligger på en historiskt hög nivå och trenden kan förväntas fortsätta i uppåtgående riktning eftersom det byggs nya bostadsområden, bland annat på Brunnsberg, med uttalad plats för nyetablerad restaurangverksamhet.

Tabell: Antal stadigvarande serveringstillstånd i Lunds kommun

ÅR	MIN	MAX	SNITT
2003	131	134	132
2004	126	130	127
2005	128	136	132
2006	132	136	134
2007	131	135	133
2008	132	136	134
2009	130	134	131
2010	126	132	128
2011	129	136	132
2012	134	141	136
2013	133	142	138
2014	136	143	138
2015	133	136	134
2016	136	143	139
2017	136	142	139
2018	141	146	143
2019	148	149	148
2020	153	154	153

Under 2019 beviljades vidare 381 tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap och 73 tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten. Antalet tillfälliga serveringstillstånd i Lund är mycket högt jämfört med andra kommuner, vilket främst beror på den omfattande studentverksamhet som bedrivs i vår stad. Trenden avseende tillfälliga serveringstillstånd är dock nedåtgående vilket beror på att en del studentnationer har beviljats utökad stadigvarande serveringstillstånd med tre serveringsdagar i veckan istället för två serveringsdagar. I och med detta har behovet av att ansöka om tillfälliga serveringstillstånd minskat för dessa studentnationer.

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

Under 2019 fattade socialnämndens myndighetsutskott i två fall beslut om att avslå ansökan om permanent serveringstillstånd. Avslagsgrunden var i bägge fallen att sökanden inte kunnat styrka sin lämplighet för serveringstillstånd. Alla ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd bifölls helt eller delvis.

Tillsynsarbetet som bedrivits under 2019 inkluderar yttre tillsyn, inre tillsyn och förebyggande tillsyn. Alla tre delar bedöms lika viktiga för att tillsynen totalt sett ska vara effektiv.

Yttre tillsyn innebär oannonserade besök ute på serveringsställena. Fokus är främst åldersgränser, ordning och nykterhet, samt att serveringsstället är tryggt att vistas på.

Inre tillsyn kan sammanfattas som att tillståndshavarens organisation och ekonomi granskas genom kontakter med andra myndigheter och genom kontroll av bland annat kreditupplysningar, bokföring, restaurangrapporter och årsredovisningar. Personlig vandel kontrolleras via remiss till polisen.

Förebyggande tillsyn handlar om informations- och utbildningsinsatser, hjälp med policyarbete, dialog, tillgänglighet och service, samt arbete enligt metoden ansvarsfull alkoholservering och medverkan i Trygg Krog-samarbetet.

Totalt har tillståndsenheten under 2019 genomfört 288 tillsynsbesök ute i verksamheter med serveringstillstånd. Vidare har enheten genomfört inre tillsyn i 61 fall. Förebyggande tillsyn har genomförts genom medverkan på utbildningar i ansvarsfull alkoholservering, Trygg Krog-utbildningar samt genom dialog med restaurangbranschen och studentorganisationerna.

Tillsynsarbetet i dess helhet har lett till att 82 tillsynsärenden har öppnats och utretts under året. Dessa ärenden inkluderar såväl brister som upptäckts vid yttre och inre tillsyn som ändringar i tillståndshavande bolags organisation och verksamhet vilka anmälts till tillståndsenheten av tillståndshavaren. I sex fall har beslut fattats om erinran, det minst allvarliga ingripandet enligt alkohollagens bestämmelser. Socialnämndens myndighetsutskott har i ett allvarligare fall fattat beslut om att meddela tillståndshavare varning. Vidare har två beslut om återkallelse av serveringstillstånd fattats under året. Trots en omfattande tillsyn kan konstateras att antalet sanktioner ligger på en låg nivå, vilket är positivt då det visar att våra tillståndshavare generellt är seriösa och att serveringsverksamheterna är välskötta.

Folköl, tobak, e-cigarettor och receptfria läkemedel

Under 2019 fanns i snitt 135 hos tillståndsenheten registrerade försäljningsställen för något eller några av försäljningsslagen folköl,

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

tobak, e-cigarettor eller receptfria läkemedel. Den 1 juli trädde lagen om tobak och liknande produkter (LTLP) ikraft och ersatte den gamla tobakslagen. Med LTLP infördes tillståndsplikt för detaljhandel och partihandel med tobaksprodukter. Handlare som den 1 juli var registrerade försäljningsställen för tobak enligt tobakslagen hade enligt övergångsbestämmelserna tid på sig till den 1 november 2019 att ansöka om försäljningstillstånd enligt LTLP. Den som inte senast den 1 november gjort ansökan förlorade rätten att sälja tobaksvaror enligt den gamla tobakslagen. Den som inkommit med ansökan i tid har haft rätt att fortsätta försäljningen fram tills dess att beslut enligt ansökan fattas. Med anledning av övergångsbestämmelserna arbetar tillståndsenheten med tillsyn över tobaksförsäljning enligt både den gamla tobakslagen och LTLP beroende på om försäljningsstället beviljats försäljningstillstånd eller fortsatt bedriver försäljning enligt det gamla regelverket under pågående ansökan.

Tillståndsplikten innebär att samma krav på lämplighet krävs för att få sälja tobak som för serveringstillstånd. Lämplighetskravet är högt ställt och innebär bland annat att den som beviljas tillstånd ska ha visat sig laglydig och ekonomiskt skötsam. Brottslighet eller misstanke om brottslig verksamhet samt misskött ekonomi är som huvudregel diskvalificerande. Då tobaksbranschen är ovan vid den omfattande granskning som tillståndsplikten innebär, är utredningsarbetet resurskrävande och innebär informationsinsatser, avslag och domstolsprövningar i högre grad än vad som är fallet för serveringstillstånden.

Tillståndsenheten har fått in 96 ansökningar om försäljningstillstånd för tobaksprodukter. Av dessa ansökningar har 43 beviljats, nio avslagits och sju avskrivits. Resterande ärenden är under fortsatt handläggning.

Övrigt

Tillståndsenhetens service och tillgänglighet avseende serveringstillstånden utvärderas löpande genom den så kallade Insiktsmätningen. Alla som har fått ett beslut från enheten får möjlighet att besvara en enkät för att ge feedback på enhetens arbete. Resultatet följs upp av enheten i syfte att identifiera förbättringsområden. Det preliminära resultatet för 2019 pekar på ett mycket högt NKI (Nöjd Kund Index) för både företagare och studentorganisationer. Respondenterna framhåller i de öppna svaren att de uppfattar tillståndsenhetens personal som lätt att få tag i, samt kunnig, snabb och hjälpsam.

Tillståndsenheten är aktiv på Instagram med kontot "tillstandsenhetenilund". Kontot når ut till många och avsikten är att

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

visa öppenhet avseende enhetens verksamhet, vilket i sin tur bidrar positivt till ett gott dialogklimat med bransch och studenter.

Tillsyn serveringstillstånd 2019

Mål enligt plan för 2019	Måluppfyllelse	Kommentar
Alla permanenta serveringsställen skall få tillsyn.	Uppfyllt	
Restauranger och nöjesställen med utökad serveringstid, dans, student- eller ungdomsinriktning skall besökas minst två gånger.	Uppfyllt	
Tillsyn i samverkan med andra myndigheter skall göras på serveringsställen där det bedöms påkallat. Minst fyra gånger under 2019 skall tillsyn genomföras samordnat med Polismyndigheten och Räddningstjänsten Syd.	Delvis uppfyllt	<u>Samordnad tillsyn 2019:</u> Polisen: 25 besök Räddningstjänsten: 0 besök
Tillsyn skall även göras vid arrangemang med tillfälligt serveringstillstånd.	Uppfyllt	18 tillsynsbesök har genomförts i verksamheter med tillfälligt serveringstillstånd.
Tillsynen skall särskilt fokusera på ordning och nykterhet samt att servering inte sker till märkbart påverkade eller	Uppfyllt	

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

minderåriga.		
Inre tillsyn gällande tillståndshavares lämplighet ska genomföras löpande gällande ekonomisk skötsamhet och vandel i övrigt.	Uppfyllt	Kontroll via Bisnode, granskning av årsredovisningar samt remisser till Polismyndigheten och Skatteverket.
Förebyggande tillsyn ska genomföras genom informations- och utbildningsinsatser, Ansvarsfull Alkoholserving samt genom fokus på dialog med och service till tillståndshavarna.	Uppfyllt	Ansvarsfull alkoholserving: 2 utbildningar Medverkan på studentutbildning vid 6 tillfällen och Trygg Krog vid 2 tillfällen Instagramkonto/Högt NKI

Kommentarer

Sammanfattningsvis är det fortsatt tillståndsenhetens uppfattning att tillsynsarbetet visar på god skötsamhet bland tillståndshavarna i Lunds kommun. I de allra flesta fall fungerar verksamheterna på ett bra sätt inom de ramar alkohollagen sätter upp. Det finns en god dialog mellan tillståndsenheten och tillståndshavarna vilket förebygger problem.

Samverkan med polisen och miljöförvaltningens hälsoskyddsavdelning fungerar väl. Myndighetsmöten hålls varje termin med deltagare från tillståndsenheten, Polismyndigheten, Miljöförvaltningen, Räddningstjänsten Syd och Tekniska förvaltningen. Vid mötena diskuteras samverkan avseende bland annat remisser och gemensam tillsyn.

På grund av resursbrist hos Räddningstjänsten Syd har dock ingen gemensam tillsyn med dem kunnat genomföras under 2019.

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

Samverkan med Skatteverket gällande tillsyn kommer framöver att utvecklas som ett led i arbetet med att försvåra för organiserad brottslighet att etablera sig i restaurangbranschen och handeln.

Oroande är att både tillståndshavare och ordningsvakter vittnar om att de upplever en ökning av förekomsten av narkotika i nöjeslivet i Lund. Genom Trygg Krog-samarbetet får tillståndshavarna hjälp att utveckla sin kompetens inom det förebyggande arbetet mot narkotika, bland annat genom att arbeta fram policys och handlingsplaner för verksamheterna. Det finns dock även önskemål om mer tillsyn från myndigheternas sida med avseende på just narkotikasituationen.

Tillsyn folköl, tobak och receptfria läkemedel 2019

Mål enligt plan för 2019	Måluppfyllelse	Kommentar
Alla försäljningsställen för folköl, tobak, e-cigarettor och receptfria läkemedel skall få minst ett tillsynsbesök	Delvis uppfyllt Tillsyn angående e-cigarettor och läkemedel har gjorts samordnat vid besök avseende folköl och tobak	76 besök har genomförts avseende folköl, 61 avseende tobak. I övrigt har inre tillsyn genomförts inom ramarna för tillståndsutredningarna.
Förstärkt tillsyn i samverkan med Polismyndigheten skall göras i de fall indikationer finns om försäljning av tobak till minderårig.	Uppfyllt	25 besök har genomförts tillsammans med polisen.
Tillsynen skall särskilt fokusera på försäljningsställets rutiner kring ålderkontroll. Kontrollköp skall användas som ett verktyg i detta	Uppfyllt	17 kontrollköp har genomförts. I ett fall såldes tobak utan att

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

arbete.		legitimation kontrollerades.
Tillsynen skall särskilt fokusera på att otillåten marknadsföring inte förekommer i butikerna.	Delvis uppfyllt	Området har inte fullt ut hunnits med på grund av resursbrist.

Kommentarer

Året har inneburit en speciell situation med anledning av införandet av tillståndspflicht för tobaksförsäljning. Omkring 20 försäljningsställen för tobak har valt att upphöra med försäljningen istället för att ansöka om försäljningstillstånd. De som inkommit med ansökan har granskats på ett sätt som motsvarar inre tillsyn. Alla som säljer tobak har därmed fått tillsyn, dock inte alltid genom ett faktiskt besök i verksamheten. Därmed har inte heller kontrollen av butikernas marknadsföring genomförts fullt ut.

Polismyndigheten har ställt resurser till förfogande för riktad tillsyn gällande misstänkt försäljning till minderåriga och gällande försäljning av olagliga tobaksprodukter. Detta samarbete har fungerat mycket bra och gemensam tillsyn har kunnat göras med kort varsel. I två fall har den samordnade tillsynen med polisen lett till att butiker meddelats förbud med vite, i det ena fallet på grund av konstaterad försäljning till minderårig, i det andra fallet på grund av att oskattad tobak sålts i butiken.

De kontrollköp som genomförts under året visar på en hög grad av följsamhet gentemot bestämmelserna om åldersgräns för köp av tobak.

Vid tveksamheter avseende butikernas försäljning av receptfria läkemedel har informationen skickats vidare till Läkemedelsverket som är tillsynsmyndighet på området.

Gällande försäljning och servering av folköl har inget avvikande noterats under årets tillsynsbesök.

Bedömning av tillsynsbehovet 2020

Utöver det tillsynsarbete som bedrivits hittills och som bör fortsätta behöver hänsyn tas till följande utökning av det samlade tillsynsuppdraget.

Under hösten 2019 antog Lunds kommun "Plan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak i Lunds kommun 2019-2020". Av

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

planen framgår att socialnämnden ansvarar för följande aktiviteter kopplade till det nationella insatsområdet "Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn".

1. Ökad samverkan mellan polis och tillståndsenhet kring ålderskontroll vid tobaksförsäljning.
2. Ökat antal gemensamma tillsynsbesök mellan tillståndsenheten och polisen med fokus på förekomsten av narkotika på serveringsställen samt samverkan med krögare och studenter kring förebyggande insatser mot narkotika.

Under 2019 har kommunen vidare uppmärksammat behovet av förstärkt samarbete mot organiserad brottslighet. Tillståndsenheten ingår i den myndighetssamverkansgrupp, sammankallad av polisen, som för närvarande är aktiv i arbetet. Återupptagen tillsyn i restaurang och handel i samverkan med Skatteverket har i detta sammanhang identifierats som en önskvärd åtgärd.

Intresset av att söka försäljningstillstånd för tobak har varit betydligt större än vad som förväntades och antalet beviljade tillstånd beräknas landa på omkring 70 stycken. Tillsynsuppdraget gällande dessa tillstånd utökas dessutom jämfört med tidigare till att omfatta inre tillsyn av lämplighet samt yttre tillsyn av spårbarhet. Reglerna om spårbarhets- och säkerhetsmärkning av tobaksvaror har införts i syfte att motverka den illegala handeln med tobaksvaror. Spårbarhetssystemet ställer krav på att alla styckförpackningar med tobaksvaror ska förses med en unik identitetsmärkning som bland annat gör det möjligt att fastställa datum, plats för tillverkningen och leveransvägen. Märkningen gör det möjligt att identifiera, spåra och söka av varorna genom hela leveranskedjan fram till detaljistledet. Kontroll av märkningen ingår från och med 20 maj 2020 i kommunens tillsynsuppdrag att utföras ute i butikerna.

Samtliga ovan nämnda omständigheter behöver speglas i tillståndsenhetens tillsynsplan för 2020. I övrigt anser förvaltningen att tillsynen över serveringstillstånd bör bedrivas på samma sätt som under 2019. Tillsynen gällande tobaksförsäljningstillstånd bör utformas på liknande sätt som tillsynen över serveringstillstånd. Vad gäller försäljning av folköl, e-cigaretter och påfyllnadsbehållare och receptfria läkemedel föreslås ingen ändring jämfört med tidigare.

Socialnämndens ambition gällande tillsyn i samverkan med andra myndigheter bör framgå av planen. Tillsynsarbetet med polisen är förankrat i ANDT-planen och i gällande överenskommelse mellan kommunen och lokalpolisområdet. Vad gäller övriga myndigheter finns det en reservation för att varje myndighet bestämmer över sina egna resurser och prioriteringar.

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

Planens genomförande förutsätter att tillståndsenhetens bemanning kvarstår oförändrat.

Förslag till tillsynsplan 2020

Serveringstillstånd

- Alla permanenta serveringsställen ska få tillsyn.
- Restauranger och nöjesställen med utökad serveringstid, dans, student- eller ungdomsinriktning ska besökas minst två gånger.
- Tillsyn i samverkan med andra myndigheter ska göras på serveringsställen där det bedöms påkallat. Minst fyra gånger ska tillsyn genomföras samordnat med Polismyndigheten och Räddningstjänsten Syd.
- Tillsyn i samverkan med Polismyndigheten ska göras med fokus på förekomsten av narkotika på serveringsställen.
- Tillsyn i samverkan med Skatteverket ska göras som ett led i arbetet mot organiserad brottslighet.
- Tillsyn ska även göras vid arrangemang med tillfälliga serveringstillstånd.
- Tillsynen ska särskilt fokusera på ordning och nykterhet samt att servering inte sker till märkbart påverkade eller minderåriga.
- Inre tillsyn gällande tillståndshavares lämplighet ska genomföras löpande gällande ekonomisk skötsamhet och vandel i övrigt.
- Förebyggande tillsyn ska genomföras genom informations- och utbildningsinsatser, Ansvarsfull Alkoholservice samt genom fokus på dialog med och service till tillståndshavarna.
- Samverkan med krögare och studenter ska ske kring förebyggande insatser mot narkotika bland annat genom medverkan i Trygg Krog-samarbetet.

Tobakförsäljningstillstånd

- Alla försäljningsställen för tobak ska få tillsyn.
- Samverkan med Polismyndigheten ska ske kring ålderskontroll vid tobakförsäljning.
- Tillsyn i samverkan med Skatteverket ska göras som ett led i arbetet mot organiserad brottslighet.
- Tillsynen ska särskilt fokusera på försäljningsställets rutiner kring ålderkontroll. Kontrollköp kan användas som ett verktyg i detta arbete.
- Tillsynen ska särskilt fokusera på att otillåten marknadsföring

2020-02-04

Diarienummer

SO 2020/0025

- inte förekommer i butikerna.
- Tillsynen ska särskilt fokusera på tobaksprodukternas märkning och spårbarhet.
  - Inre tillsyn gällande tillståndshavares lämplighet ska genomföras löpande gällande ekonomisk skötsamhet och vandel i övrigt.

E-cigaretter, folköl och receptfria läkemedel

- Alla försäljningsställen för e-cigaretter och folköl ska få tillsyn.
- Alla försäljningsställen för receptfria läkemedel ska kontrolleras.
- Tillsynen ska särskilt fokusera på försäljningsställets rutiner kring ålderkontroll. Kontrollköp kan användas som ett verktyg i detta arbete.

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att godkänna föreslagen tillsynsplan för 2020 samt uppdra åt socialförvaltningens tillståndsenhet att genomföra tillsyn i enlighet med planen.

Annika Pettersson
socialdirektör

Beslut expedieras till
Tillståndsenheten
Länsstyrelsen i Skåne